

Antrosios dalies turinys

20 Turinys anglų kalba

35 Pratarė

GAMTA

37 *Rimantas Juozaitis*. Ramygalos girininkija

41 *Vidas Misevičius*. Ramygalos miškų ūkio istorija

ISTORIJA

ISTORIJA. RAMYGALOS KRAŠTO SENOVĖ IR KOVOS DĖL LIETUVOS ATEITIES

55 * *Ilona Vaškevičiūtė*. Ramygalą: seniausioji krašto praeitis

87 *Vytautas Urbanavičius*. Uliūnų senkapis

96 *Irena Zubauskienė*. Revoliuciniai sąjūdžiai Ramygaloje

100 *Gražina Navalinskienė (Garuckaitė)*. Ramygalos krašto savanoriai – Lietuvos Nepriklausomybės gynėjai

102 *Ričardas Čepas*. Lietuvos kariuomenės kūrėjai savanoriai (1918–1923)

123 *Julija Rasiulytė*. Ramygalos valsčiaus karys savanoris Kazys Rasiulis

130 *Irena Zubauskienė, Marytė Čeponienė, Gražina Navalinskienė (Garuckaitė)*. 1918–1920 m. Nepriklausomybės kovų Ramygalos valsčiaus Vyčio Kryžiaus ordino kavalieriai

168 *Jonas Nemanis*. Apie žydus, gyvenusius Ramygaloje

172 *Jonas Nemanis*. Nepriklausomybės šventė ir paminklas

175 *Jonas Nemanis*. Kaip mes gyvenome Ramygaloje su romais (čigonais)

176 *Irena Zubauskienė*. Žydų mokykla Ramygaloje

180 *Jonas Nemanis*. Organizacijos Ramygaloje Nepriklausomos Lietuvos metais

191 *Jonas Nemanis*. Prezidentas Antanas Smetona ir Leonas Kuliavas

193 *Jonas Nemanis*. Gyvenimas Mėtytiniuose Antrojo pasaulinio karo metais

---

* Žvaigždute turinyje žymimi straipsniai, įvertinti monografijų serijos „Lietuvos valsčiai“ Mokslo darbų komisijos (žr. p. 4). Knygos gale pateikiamos šių straipsnių santraukos anglų kalba.

ISTORIJA. OKUPACIJOS METAI RAMYGALOJE

- 195 *Marija Sereikienė*. Karo pradžia ir pokario metai
- 198 *Jonas Nemanis*. Reikėjo tarnauti ir vokiečių kariuomenėje
- 200 *Jonas Nemanis*. Semaškos šeima Ramygaloje
- 202 *Jonas Nemanis*. Antroji sovietų okupacija Naujadvaryje, Ramygaloje, Truskavoje
- 205 *Stasė Mildažienė (Kairytė)*. Mano šeimos gyvenimas
- 208 *Nijolė Dlungauskaitė, Kęstutis Kasparas*. Ramygalietės mokytojos Onos Kazėnienės (Kuodytės) lentis
- 216 *Stanislovas Abromavičius*. Partizanų motina Antanina Strikulienė
- 219 Antaninos Kisielienės (Radzevičiūtės)-*Lelijos* pasakojimas apie ryšininkės veiklą. Užrašė *Grażina Navalinskienė (Garuckaitė)*
- 224 *Janina Petravičienė (Marozaitė)*. Gimnazisčių odisėja
- 234 *Lina Budreikaitė*. Kolūkiai Ėriškių krašte
- 238 *Jonas Nemanis*. Sovietai atėmė mūsų arklį
- 240 *Bronius Piliponis*. Atsiminimai apie darbą kolūkyje
- 244 *Emilija Ulienė*. Tremties aidai
- 247 *Julius Gvergždys*. Tremtinio godos
- 250 *Antanas Kiveris*. Ešelonai į Rytus
- 256 *Gailė Ambraziėnė*. Ramygalos gyventojai, nukentėję nuo sovietų okupacijos režimo
- ISTORIJA. RAMYGALA, ATKŪRUS LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĘ
- 306 *Valdas Chirov*. Paminklas Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Deklaracijos signatarui
- 308 *Antanas Stasiškis*. Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio 1949 m. Vasario 16 d. Deklaracija
- 318 *Gailė Ambraziėnė*. Truskavos ir Uliūnų gyventojai, nukentėję nuo sovietų režimo
- 325 *Danutė Pociuwiėnė*. Gedulo ir vilties dieną Ramygaloje skambėjo okupacijos aukų pavidės
- 328 * *Antanas Svetikas*. Kooperacija Ramygaloje ir jos apylinkėse
- 353 *Edita Basijokaitė, Gustina Jaraitė*. Ažuolų ir jaunystės gražinimas Ramygalai
- 357 *Žaneta Dangveckienė (Velikonytė)*. „Šviesva“ – Ramygalos knygynas
- 362 *Lina Juozaitienė*. Ramygalos automobilių lenktynių trasa

- 364 *Lina Juozaitienė*. Europos Sąjungos parama Ramygalos seniūnijai
- 375 *Loreta Kubiliūnienė*. Ramygalos kultūros centro 70-metis
- 393 *Elena Augulienė*. Skamba varpai, Aleliuja!
- 397 Buvusio Ramygalos valsčiaus gyvenamųjų vietų ir gyventojų sąrašas
- 402 *Gražina Navalinskienė (Garuckaitė)*. Ramygalos krašto gyventojai
- 412 *Gražina Navalinskienė (Garuckaitė)*. Ramygaliečiai
ISTORIJA. RAMYGALIEČIŲ GYVENAMOSIOS VIETOS
- 429 *Leonas Švarlys*. Atsiminimai apie gyvenimą nepriklausomoje Lietuvoje ir kolūkių kūrimą Aukštadvaryje
- 433 *Birutė Kotryna Banaitienė*. Ėriškių paštas
- 434 *Zigmas Sakalauskas*. Knygnešio Mataušo Mažeikos šeimos istorija Ėriškiuose
- 438 *Vytautas Adomaitis*. Juškaičių kaimas
- 440 *Vincas Šidlauskas*. Užartėlės kaimas
- 446 *Vincas Šidlauskas*. Šukionių kaimas
- 459 *Antanina Ulytė*. Iš Uliūnų praeities
- 461 *Rita Svirskytė*. Prisimenant Feliksą Svirskį
- 463 *Kazys Dūda*. Jonas Dūda iš Dūdonių kaimo
- 467 *Paulina Juodikienė (Cemmolonskaitė)*. Prisiminimai apie Uliūnus
- 472 *Jovita Kučytė*. Uliūnų mokykla
- 474 *Aldona Zagorskytė*. Uliūniečiai – Lietuvos patriotai
- 488 *Petras Juknevičius*. Pašilių II kaimo istorija
- 490 *Petras Juknevičius*. Šilaičių kaimas
- 492 *Petras Juknevičius*. Daukšynės kaimas
- 494 *Petras Juknevičius*. Šatrėnų kaimo istorija
- 496 *Petras Juknevičius*. Kučių kaimas
- 498 *Petras Juknevičius*. Drūlupis – išnykęs kaimas
ISTORIJA. RAMYGALOS DVARAI IR PALIVARKAI
- 500 *Petras Juknevičius*. Aukštadvario dvaro istorija
- 503 *Lina Budreikaitė*. Dvarai ir palivarkai Ėriškių krašte
- 507 *Joana Jakienė (Zupkaitė)*. Mikališkio dvaras
- 509 *Joana Jakienė (Zupkaitė)*. Pauslajo dvaro praeitis
- 513 *Edmundas Rinkevičius*. Vitoldas Gombrovičius – Ramygalos krašto dvarininkų palikuonis

- 516 *Kristina Kriugiškienė*. Bistrampolio dvaras amžiams bėgant
- 525 *Gražina Navalinskienė (Garuckaitė)*. Mikališkio dvaro ir kiti seniausieji ramygaliečių dokumentai
- ISTORIJA. ŠVIETIMAS IR KULTŪRA
- 548 *Jonas Nemanis*. Ramygalos pradžios mokykla ir jos mokytojai
- 554 Ramygalos gimnazija. *Stanislovo Masioko prisiminimai*
- 566 *Angelė Tevelionienė (Pranauskaitė)*. Atsiminimai apie mokymąsi Sibire
- 573 *Stasė Sabonienė (Marcinonytė)*. Neužmirštami metai Ramygaloje
- 577 *Gražina Navalinskienė (Garuckaitė)*. Ramygalos gimnazijos istorija dokumentų puslapiuose
- 691 *Dovilė Barvičiūtė*. Ramygalos gimnazija šventė Šimtmečio jubiliejų
- 702 *Vilma Pakeltytė*. Ėriškių biblioteka
- 704 **Inga Pečeliūnienė*. Kultūrinė veikla Ramygaloje
- 730 *Daina Banaitienė*. Ėriškių kultūros centras
- 732 *Lina Budreikaitė*. Ėriškių mokykla: istorijos įvykiai ir datos
- 735 *Gražina Navalinskienė (Garuckaitė)*. Ramygalos krašto mokyklos, mokiniai ir mokytojai
- ISTORIJA. BAŽNYČIOS RAMYGALOS KRAŠTE
- 750 *Libertas Klimka*. Ramygalos bažnyčios bokšte – techninio paveldo įdomybės
- 757 *Jonas Nemanis*. Katalikų švenčių bažnytinės apeigos
- 776 *Lina Budreikaitė*. Ėriškių bažnyčia
- 781 *Lina Budreikaitė*. Kunigas Mykolas Banaitis
- 783 *Elena Augulienė*. Prisimename kunigą kleboną Edmundą Rinkevičių

ETNINĖ KULTŪRA

- 789 *Jonas Nemanis*. Taip šventė ramygaliečiai
- 796 *Jonas Mardosa. Religiniai papročiai ir bendruomeninės religinės apeigos XX a. pirmojoje pusėje
- 812 *Aleksandras Žarskus*. Lyčių santykiai socialinėje ir asmeninėje sąmonėje
- 818 *Aleksandras Žarskus*. Žmogaus teisių ir demokratinių laisvių pavojai
- 823 *Jonas Nemanis*. Prisimenu *Pupų dėdę* (Petrą Biržį)
- 825 *Jonas Nemanis*. Malūnai Ramygaloje

- 828 *Romualdas Alekna*. Kalvių darbo antkapiniai paminklai Ramygalos apylinkių kapinėse
- 833 *Jonas Nemanis*. Ramygalos krašto kalvis
- 834 *Irena Zubauskienė*. Kalvis Antanas Markevičius
- 835 *Irena Zubauskienė*. Liaudies meistras Boleslovas Stasiukaitis
- 837 *Laima Kiškienė*. Ramygalietiški kepiniai
- 843 *Jonas Nemanis*. Kaip darydavo alų Ramygalos krašte
- 849 *Lina Budreikaitė*. Ėriškiečių papročiai
- 870 *Aleksandras Žarskus*. Dorinis ugdymas dabartiniu laikotarpiu

KALBA

- 883 * *Kazimieras Garšva*. Lietuva, lietuviai ir mūsų kalba
- 897 *Danutė Čiapienė*. Juozo Balčikonio rinkti Ėriškių krašto frazeologizmai
- 901 *Lina Budreikaitė*. Ėriškių vietovardžiai
- 903 *Lina Budreikaitė*. Ėriškių gyventojų pavardės

TAUTOSAKA

- 907 * *Daiva Vyčinienė (Račiūnaitė)*. Ramygalos krašto dainuojamoji tradicija
- 943 Pokario metų Uliūnų krašto dainos. *Užrašė Vytautas Adomaitis*
- 964 * *Povilas Krikščiūnas*. Vietinės realijos ramygališkių sakmėse ir padavimuose
- 972 *Gražina Navalinskienė (Garuckaitė)*. Ramygalos krašto patarlės, priežodžiai, frazeologizmai
- 982 *Lina Budreikaitė*. Ėriškių krašto tautosaka

RAMYGALOS KRAŠTO ŽMONĖS

- 991 *Lina Budreikaitė*. Profesorius, kalbininkas Juozas Balčikonis
- 997 *Justas Jasėnas*. Didysis ėriškietis
- 1000 *Danutė Čiapienė*. Jonas Balvočius-Gerutis – kaimo šviesuolis
- 1003 *Stasė Mikeliūnienė*. Švietėjas, rašytojas, kunigas Jonas Balvočius-Gerutis
- 1009 *Libertas Klimka*. Astronomijos žinių pradžiamokslio sodiečiams autorius

- 1013 *Vytautas Baliūnas*. Astronomo Antano Juškos prisiminimai
- 1020 *Joana Viga ČiPLYTĖ*. Ramygaloje žvaigždes skaičiavo
- 1024 *Stasė Mikeliūnienė*. Kazimieras Masiliūnas – tautos mokyklos kūrėjas
- 1031 *Stasė Mikeliūnienė*. Leonas Kuodys: kalbininkas, mokytojas, poetas
- 1042 *Kazys Šimonis*. Dailininko gyvenimo nuotrupos
- 1047 *Gražina Navalinskienė (Garuckaitė)*. Lietuvos karininkas Jonas Semaška
- 1050 *Lina Budreikaitė, Jonas Sabalys*. Žurnalistas Stanislovas Kriauciūnas
- 1054 *Vita Statkevičiūtė, Kęstutis Statkevičius, Birutė Sabaliauskienė*. Gydytojas Jonas Statkevičius
- 1057 *Joana Viga ČiPLYTĖ*. Skulptoriaus Kazimiero Kisielio gyvenimas ir kūryba
- 1064 *Marija Sereikienė*. Jonas Graičiūnas: žmogus, poetas, vertėjas
- 1066 *Virmantas Velikonis*. Lietuvos kaimui reikia Jeronimo Kraujelio
- 1068 *Domas Petrulis*. Virmantas Velikonis: politikas, visuomenininkas, Seimo narys
- 1070 *Marytė Čeponienė*. Juozas Bliuvas Ramygaloje
- 1071 *Marija Pašakinskienė (Vrubliauskaitė)*. Dailininkas Vladas Vrubliauskas
- 1073 *Irena Zubauskienė*. Ramygaliėtė liaudies menininkė Valentina Vrubliauskienė
- 1075 *Janina Peleckienė*. Alfonsas ir Gytis Giedraičiai Ėriškiuose
- 1079 *Vytautas Tarvydas*. Dr. Juozo Kunsko mokslinis palikimas
- 1083 *Laima Kunskaitė*. Atsiminimai apie Tėtį Juozą Kuską
- 1085 *Eglė Borisevičienė (Velaniškytė)*. Jonas Velaniškis – elektrinių statytojas
- 1089 *Asta Žemkauskienė*. Keramikos specialistė Ramygaloje ir Lietuvoje
- 1095 *Angelė Narbutienė*. Antano Algimanto Balčiūno, Jotainių žemės ūkio bendrovės vadovo, darbų naujas tarpšnis
- 1099 *Regina Petrulytė, Laima Černienė, Valdas Chirv, Alfredas Puško, Loreta Kubiliūnienė, Irena Zubauskienė, Marytė Čeponienė, Jeronimas Laučius*. Algis Adašiūnas – Ramygalos gimnazijos direktorius
- 1107 *Jūratė Gaidelienė*. Istorikas Arūnas Astramskas
- 1116 *Viltė Mykolaitytė*. Darius Mykolaitis – AB „Statybų lyga“ vadovas

- 1119 *Vytautas Žeimantas*. Rašytojas Jeronimas Laucius – žmogus, sėjantis gėrį
- 1130 *Rūta Bagdonienė*. Marytė Čeponienė – Ramygalos kultūros šviesulys
- 1135 *Vladislava Šegamogienė*. Marytė Čeponienė: bibliotekininkė, knygos mylėtojų puoselėtoja
- 1138 *Gabija Siurbytė*. Adolfas Siurbis – Lietuvos stiklininkų asociacijos prezidentas
- 1144 *Alfredas Puško*. Kunigo kelionė
- 1156 *Saulė Matulevičienė*. Sekanti paskui savo laimę
- 1167 *Varsa Zakarienė (Liutkutė)*. Etnomuzikologė, profesorė Daiva Vyčinienė (Račiūnaitė)
- 1175 *Rūta Jankūnienė*. Docentas, mokslų daktaras Julius Gvergždys – ramygalietis
- 1180 *Marija Liugienė*. „...savo laikau mokiniu...“
- 1186 *Kristina Kriugiškienė*. Kunigas Rimantas Gudelis
- 1190 *Vytautas Miškinis*. Kunigas kanauninkas Povilas Miškinis
- 1197 *Algirdas Eduardas Čižas, Gražina Navalinskienė (Garuckaitė)*. Turiningi Juozo Atkočiūno gyvenimo puslapiai
- 1204 *Elena Augulienė*. Draugijos vadovė ir kuopos pirmininkė
RAMYGALOS KRAŠTO ŽMONĖS. INTERVIU
SU RAMYGALIEČIAIS
- 1221 *Gražina Navalinskienė (Garuckaitė)*. Interviu su Panevėžio rajono savivaldybės meru Povilu Žaguniu
- 1269 *Gražina Navalinskienė (Garuckaitė)*. Interviu su Ramygalos seniūnijos seniūnu Valdu Chirv
- 1273 Linkėjimai Ramygaliečiams ir Ramygalai. *Parengė Gražina Navalinskienė (Garuckaitė)*
- 1277 Straipsnių, įvertintų monografijų serijos „Lietuvos valsčiai“ Lietuvos lokalinių tyrimų mokslo darbų komisijos, santraukos (anglų k.)
- 1283 Apie autorius
- 1288 Santrumpos ir sutrumpinimai
- 1292 Monografijos finansuotojai ir rėmėjai
- 1293 Ramygalos valsčiaus žemėlapis. *Sudarė UAB „Žemėlapių artelė“ kartografė Aira Dubikaltienė*
- 1294 Ramygalos seniūnijos žemėlapis. *Sudarė UAB „Žemėlapių artelė“ kartografė Aira Dubikaltienė*

- 1295 Ramygalos miesto žemėlapis. Sudarė UAB „Žemėlapių artelė“ kartografė Aira Dubikaltienė
- 1297 Buvusių Lietuvos valsčių žemėlapis. Sudarė UAB „Žemėlapių artelė“ kartografė Aira Dubikaltienė
- 1298 Buvusių Lietuvos valsčių abėcėlinis sąrašas
- 1300 Buvusių Lietuvos valsčių teritorinis sąrašas
- 1302 Apie seriją „Lietuvos valsčiai“
- 1307 Rengiamų bei išleistų „Lietuvos valsčių“ serijos monografijų žemėlapis. Sudarė UAB „Žemėlapių artelė“ kartografė Aira Dubikaltienė
- 1308 Apie seriją „Lietuvos valsčiai“ (anglų k.)
- 1310 Asmenvardžių rodyklė. Sudarė Violeta Barkauskaitė, Gražina Navalinskienė (Garuckaitė)

Spalvotų iliustracijų puslapių intarpas p. 1225–1268. Parengė Gražina Navalinskienė (Garuckaitė)

Pirmosios dalies* turinys

- 13 Turinys anglų kalba
- 21 Pratarinė

GAMTA

- 25 * Rimvydas Kunkas. Ramygalos gūbrėtosios kraštovės sandara ir raida
- 101 Rytas Papšys. Pašilių miško apsupty
- 102 Vincas Šidlauskas. Pašilių stumbrynas
- 106 Lina Budreikaitė. Ėriškių kaimo gamta

ISTORIJA

- 107 Valdas Chirv. Ramygalos valsčiaus ir seniūnijos centras
- 114 Algirdas Baliulis. Iš Ramygalos praeities
- 126 * Arūnas Astramskas. Ramygalos parapija ir valsčius XIX amžiuje
- 212 Irena Zubauskienė. Adomas Ladukas: Lietuvos ir Ramygalos krašto knygnešys

---

* Ramygalos, sud. Gražina Navalinskienė, Vilnius, Versmė, 2016, 1560 p.